

POLSKA
AKADEMIA
NAUK

II
Kongres
Nauki
Polskiej

Materiały i dokumenty

tom I

OSSOLINEUM

POLSKA AKADEMIA NAUK

Prezydium Komitetu Organizacyjnego
II Kongresu Nauki Polskiej

Włodzimierz Trzebiatowski · Przewodniczący
Jan Kaczmarek · Wiceprzewodniczący
Jerzy Bukowski, Janusz Groszkowski
Romuald Jezierski, Witold Nowacki
Kazimierz Secomski, Dionizy Smoleński
Edward Hałoń · Sekretarz

II Kongres Nauki Polskiej

MATERIAŁY I DOKUMENTY

Warszawa, 26 – 29 czerwca 1973 r.

WROCLAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDAŃSK
ZAKŁAD NARODOWY IM. OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

POLSKA AKADEMIA NAUK

II Kongres Nauki Polskiej

MATERIAŁY I DOKUMENTY

TOM I
Sesje plenarne

26 i 29 czerwca 1973 r.

WARSZAWA 1974

SPIS TREŚCI

	str.
Wstęp	5
Włodzimierz Trzebiatowski: <i>Na otwarcie II Kongresu Nauki Polskiej</i>	7
Edward Gierek: <i>Nauka instrumentem socjalistycznego rozwoju Polski</i>	11
Włodzimierz Trzebiatowski: <i>Nauka w Polsce Ludowej</i>	20
Jan Kaczmarek: <i>Perspektywy rozwoju nauki polskiej</i>	60
Dyskusja	115
Tadeusz Kotarbiński	115
Jean Coulomb	117
Mstisław W. Kieldysz	120
Sylwester Kaliski	126
Włodzimierz Kuryłowicz	131
Jerzy Grzymek	133
Jerzy Topolski	137
Józef Błaszczak	140
Kazimierz Urbanik	142
Marek Samoć	145
Kazimierz Secomski: <i>W sprawie uchwały II Kongresu Nauki Polskiej „Nauka w służ- bie narodu”</i>	148
Uchwała II Kongresu Nauki Polskiej	154
Apel uczestników II Kongresu Nauki Polskiej do uczonych świata	192
Włodzimierz Trzebiatowski: <i>Na zamknięcie II Kongresu Nauki Polskiej</i>	195
Edward Hałoń: <i>II Kongres Nauki Polskiej. Przygotowania i obrady</i>	198
Aneksy	239
Uchwała 16/71 Prezydium PAN z 15.VI.1971 r. w sprawie zwołania II Kongresu Nauki Polskiej	239
Decyzja Prezydium Rządu z 29.VI.1971 r. w sprawie zwołania II Kongresu Nauki Polskiej	240
Skład osobowy Komitetu Organizacyjnego II Kongresu Nauki Polskiej	241
Uchwała nr 1/71 Komitetu Organizacyjnego II Kongresu Nauki Polskiej z 18.X.1971 r. w sprawie programu prac przygotowawczych do II Kongresu	244
Uchwała nr 2/71 Komitetu Organizacyjnego II Kongresu Nauki Polskiej z 18.X.1971 r. w sprawie sieci sekcji i podsekcji Komitetu	249
Uchwała nr 3/71 Komitetu Organizacyjnego II Kongresu Nauki Polskiej z 18.X.1971 r. w sprawie regulaminu Komitetu Organizacyjnego II KNP oraz regulaminu sekcji, podsekcji i komisji problemowych	253
Komisja Polityki Naukowej i Programu Rozwoju Nauki	256
Wykaz uczestników II Kongresu Nauki Polskiej	258

EDWARD GIEREK

*I Sekretarz Komitetu Centralnego
Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej*

NAUKA INSTRUMENTEM SOCJALISTYCZNEGO ROZWOJU POLSKI

Zebrał się dziś, na tej sali, najwyższy parlament nauki polskiej, reprezentujący cały obszar jej działalności poznawczej i stosowanej. Wśród uczestników Kongresu znajdują się przedstawiciele wszystkich dziedzin nauki, wybitni uczeni różnych pokoleń. Znajdują się tutaj także wybitni praktycy, którzy dorobek badawczy instytutów naukowych i laboratoriów przenoszą w życie. Są wśród uczestników Kongresu profesorowie i docenci szkół wyższych, wychowawcy wysoko kwalifikowanych kadr gospodarki i kultury narodowej. Są członkowie Polskiej Akademii Nauk i pracownicy jej placówek naukowo-badawczych. Reprezentowani są licznie pracownicy nauki z resortowych instytutów i zaplecza badawczo-rozwojowego przemysłu i rolnictwa.

Ta różnorodność, którą Kongres wyraża składem swych uczestników, jest zarazem jednością — jednością nauki polskiej w służbie narodu, jednością celów społeczno-ekonomicznych, jednością perspektyw rozwojowych. Nauka polska bowiem, jako całość właśnie, ma do odegrania obecnie i w nadchodzącej przyszłości rolę pierwszorzędnej wagi. Proces tworzenia, budowy i rozwoju społeczeństwa socjalistycznego wymaga pomnożenia jej udziału w tym wielkim dziele.

Dlatego obrady Kongresu przyciągają uwagę milionów Polaków. Społeczeństwo oczekuje od niego śmiałych inicjatyw i ważkich propozycji służących umacnianiu sił materialnych naszej Ojczyzny i wzbogacaniu życia duchowego naszego narodu. Komitet Centralny Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i naczelne władze naszego państwa pragną wspólnie z Wami — Szanowni Towarzysze i Obywatele — dyskutować węzłowe problemy gospodarczego i społecznego rozwoju Polski. Liczymy na Waszą pomoc i aktywne uczestnictwo w ich rozwiązywaniu.

Kongres stanowi kulminacyjne wydarzenie Roku Nauki Polskiej. Obchodzimy w tym roku 500-lecie urodzin Mikołaja Kopernika — wybitnego Polaka i patriotę; jednego z największych uczonych wszystkich czasów. Wraz z naszym narodem rocznicę tę obchodzi cała ludzkość. Pragniemy dziś wyrazić głęboką wdzięczność uczonym wszystkich narodów, władzom państwowym i organizacjom społecznym we wszystkich krajach, organizacjom

międzynarodowym, wszystkim instytucjom i osobom, które tyle serca i wysiłku włożyły w uświetnienie kopernikowskiej rocznicy i upowszechnienie kopernikańskiej tradycji. Szeroki zasięg tych obchodów oraz ich głęboka treść naukowa, społeczna i kulturalna zaświadcza najlepiej o wielkości kopernikańskiej idei, która zrewolucjonizowała naukę, stworzyła jej nowoczesne podstawy, zmieniła zasadniczo wyobrażenia o świecie i wyznaczyła granicę dwóch epok w dziejach myśli ludzkiej.

Nawiązujemy również do szczytnych tradycji powołanej przed 200 laty Komisji Edukacji Narodowej, która unowocześniła system szkolny w naszym kraju, zapoczątkowała realizację idei wychowywania ludzi mądrych i prawych, gorących patriotów i szermierzy postępu społecznego.

Upamiętniamy w tym roku także 100-lecie Akademii Umiejętności, poprzedniczki Polskiej Akademii Nauk, organizacji wielce zasłużonej dla nauki polskiej.

Jednakże nie tylko i nie głównie dla uczczenia chlubnych tradycji ogłosiliśmy rok 1973 Rokiem Nauki Polskiej. Inicjatorzy tej idei — Polska Akademia Nauk i Biuro Polityczne KC partii oraz Prezydium Rządu — powodowały się przede wszystkim dążeniem do zespolenia najlepszych tradycji postępu i społecznej służby nauki z potrzebami i zadaniami współczesności i przyszłości. Szło nam o wytyczenie przed nauką polską takich dróg rozwojowych, aby mogła ona odgrywać coraz większą rolę w kształtowaniu nowoczesnej socjalistycznej Polski, w pomnażaniu sił gospodarczych i kultury narodu, wyposażeniu młodego pokolenia w wiano najcenniejsze i niezbywalne — w socjalistyczne ideały, rzetelną wiedzę i umiejętności twórcze.

Te właśnie cele stanowią o istocie i znaczeniu zadań II Kongresu Nauki Polskiej.

Są obecnie dla ich podjęcia okoliczności szczególnie sprzyjające i potrzeby szczególnie pilne. Polska wkroczyła bowiem w nowy etap socjalistycznego rozwoju. Nauka polska powinna podjąć zadania na miarę tego etapu.

W przyszłym roku obchodzić będziemy 30-lecie Polski Ludowej. W czasie tych 3 dziesięcioleci naród polski pod przewodem marksistowsko-leninowskiej partii dokonał historycznego dzieła. Kraj nasz dźwignął się ze zgliszcz i ruin wojennych. Socjalistyczna industrializacja przyspieszyła rozwój społeczno-ekonomiczny i stworzyła podstawy dla dalszego postępu. Zbudowaliśmy silny przemysł, unowocześniliśmy rolnictwo, wykształciliśmy setki tysięcy wysoko kwalifikowanych specjalistów, upowszechniliśmy oświatę i kulturę. Przeobraziła się struktura społeczna Polski. Nasza Ojczyzna stała się socjalistycznym państwem przemysłowym.

Nie była to droga łatwa. Musieliśmy przezwyciężyć wiele trudności, pokonać wiele przeszkód, naprawić niejedyn błąd. Ale kraj nasz rozwijał się nieustannie. We wszystkich dziedzinach życia torował sobie drogę postęp społeczny, ekonomiczny, naukowo-techniczny i kulturalny.

W całym tym okresie polska myśl naukowa dobrze służyła socjalistycznej ojczyźnie, a ludzie nauki wnieśli swój ważki wkład do wielkiego dorobku narodu.

Przed 22 laty obradował I Kongres Nauki Polskiej. Wówczas dopiero rozpoczynał się proces unowocześniania naszego kraju i u jego progu nakreślony został szeroki program zbudowania współczesnego potencjału naukowego. Zadanie to zostało wykonane. Rozwinęły się tradycyjne i powstały nowe, prężne szkoły naukowe w wielu dziedzinach. Wyrosły nowe pokolenia uczonych, rozwinęły się instytuty naukowo-badawcze i szkoły wyższe, powstały rozliczne powiązania nauki z gospodarką narodową. Jest to dobra podstawa, na której można oprzeć nowe, o wiele śmielsze, zamierzenia na dziś i na przyszłość.

W imieniu partii, klasy robotniczej i władz naszego socjalistycznego państwa pragnę wyrazić wysokie uznanie i złożyć serdeczne podziękowanie wszystkim uczonym polskim za ich naukowy, wychowawczy i społeczny dorobek, za ich wkład do rozwoju Polski Ludowej i do kultury narodowej, za współdziałanie w budowaniu autorytetu naszej Ojczyzny w świecie.

Najważniejszą sprawą dla naszego narodu jest dziś aktywna realizacja uchwalonego na VI Zjeździe programu społeczno-ekonomicznego rozwoju kraju. Decyduje ona o tempie obecnego postępu we wszystkich dziedzinach życia i o perspektywach dalszego socjalistycznego rozwoju.

Program ten wcielamy w życie konsekwentnie i na ogół pomyślnie, w niektórych dziedzinach z dużym wyprzedzeniem. Wielki przyrost aktywności i twórczego zaangażowania klasy robotniczej i całego narodu, wysiłek i inicjatywa milionów ludzi pracy najlepiej potwierdzają słuszność tej linii.

W obecnej strategii społeczno-ekonomicznego rozwoju kraju nauce polskiej przypada rola szczególna. Najbardziej charakterystyczną cechą tej strategii jest dążenie do organicznego zespolenia walorów socjalizmu z postępem naukowym i technicznym. Jest to główna dźwignia dynamicznego wzrostu gospodarki narodowej i wszechstronnego zaspokajania potrzeb społecznych, budowania nowoczesnego potencjału Polski i dobrobytu narodu.

Myślą przewodnią wszystkich naszych zamierzeń jest uruchomienie jakościowych czynników rozwoju Polski w produkcji, w planowaniu i kierowaniu, w życiu społecznym i politycznym, w sferze spożycia i w kulturze.

W ciągu najbliższych 20 lat trzykrotnie wzrośnie wartość majątku narodowego, ale przede wszystkim zmieni się jakość naszej gospodarki. Szerokim frontem wkroczy do niej najnowocześniejsza technika.

Realizujemy wielki program inwestycyjny. Opracowaliśmy wszechstronną koncepcję racjonalnego wykorzystania zasobów surowcowych Polski i podniesienia na wyższy poziom gospodarki materiałowej. Modernizujemy nasz przemysł. Przyspieszamy rozwój produkcji rolnej i torujemy drogę społecznym przemianom na wsi. Trwają prace nad planem przestrzennego zagospo-

podarowania kraju, racjonalnego przekształcania i wzbogacania naturalnego środowiska człowieka.

Coraz pełniej sięgamy do wielkich możliwości rozwojowych, które zawarte są we współpracy z zagranicą i zwiększeniu udziału Polski w międzynarodowym podziale pracy, a przede wszystkim w socjalistycznej integracji gospodarczej.

Zapoczątkowaliśmy złożoną i trudną a niezmiernie ważną pracę nad doskonaleniem planowania i zarządzania. Będziemy ją konsekwentnie kontynuować. Umacniamy nasze państwo, pogłębiajemy demokrację socjalistyczną, podnosimy sprawność działania i poziom organizacji.

Centralne miejsce w naszej strategii zajmuje człowiek pracy, twórca dóbr i wódarz Ojczyzny.

Przywróciliśmy w całej naszej polityce nadrzędne miejsce podstawowej zasadzie socjalizmu, wedle której zaspokajanie potrzeb człowieka jest głównym celem produkcji socjalistycznej. Trzymamy się tej zasady niezłomie, przestrzegając, aby wzrost produkcji przynosił stałą poprawę warunków życia społeczeństwa i stopniowe rozwiązywanie problemów socjalnych.

Równocześnie stawiamy przed ludźmi, przed całym naszym narodem większe, śmielsze zadania.

Po raz pierwszy w dziejach polskiej myśli społecznej i pracy państwowej wypracowujemy kompleksową koncepcję kształcenia i wychowania młodych pokoleń. Jesteśmy w toku dyskusji nad modernizacją polskiej szkoły. Owocne podstawy dla tej dyskusji dał Raport Komitetu Ekspertów. Na IX Plenum KC partii wszechstronnie rozważyliśmy, co należy czynić, aby każdy Polak umiał, mógł i chciał coraz lepiej pracować dla siebie i dla swego kraju, aby dowodząc pracą swego umiłowania Ojczyzny, pełnią sił twórczych uczestniczył w realizacji ogólnonarodowych zadań.

Realizujemy wielki program przeobrażeń, w wyniku którego zmieni się Polska i zmieniać się będą Polacy. Kierujemy się w praktyce mądrą dewizą Stanisława Staszica, który pisał: „W tych narodach jest moc niezłomna, moc największa, które najpowszechniej rozwinięte władze fizyczne i moralne mając znają najwięcej sposobów do użycia sił swojej masy i rzeczy swojej ziemi”.

Tę wizję Polski socjalistycznej – nowoczesnej i zasobnej, ku której zmierzamy, współtworzy nauka i ludzie nauki. Jesteśmy przekonani, że w dalsze precyzowanie i pogłębianie tej wizji nauka będzie wnosila wkład coraz większy. Nauce, która pragnie służyć socjalistycznemu narodowi, a taką jest nauka polska, dalekosiężna perspektywa rozwojowa kraju jest niezbędna jak powietrze. Dziś taką perspektywę posiadamy. Jestem pewny, że stanie się ona punktem wyjścia dla wielkich zamierzeń i przedsięwzięć naukowo-badawczych, że wokół niej integrować się będą wysiłki i myśl twórcza polskich uczonych, rozwijać się będzie aktywność samorządnych ogniw i or-

ganizacji naukowych. Idzie o stałe zwiększanie wpływu nauki na postęp ekonomiczny i społeczny, o to, aby stała się ona w coraz większym stopniu siłą rozwojową, bezpośrednim, stałym i dynamicznym czynnikiem twórczym oddziałującym na tempo, jakość i charakter rozwoju Ojczyzny.

W służbie dla socjalistycznego rozwoju Polski jest rozległe pole działania dla wszystkich dyscyplin naukowych. Zarówno dla tych, które bezpośrednio wpływają na produkcję dóbr materialnych, jak i dla tych, które pomnażają siły i zdolności twórcze człowieka, przyczyniają się do kształtowania i umacniania socjalistycznych stosunków społecznych.

Odpowiadający tym potrzebom program rozwoju nauki został w toku przygotowań do Kongresu zarysowany. Po wszechstronnej dyskusji w sekcjach i zespołach da on podstawę decyzji państwowych.

Nauka stanowi bezcenne bogactwo narodu, jeden z głównych składników jego potencjału twórczego. Przywiązujemy więc wielkie znaczenie do rozwoju nauki w ogóle, do kontynuacji tradycji polskich szkół naukowych, do zwiększania wkładu naszej nauki w ogólnoludzki dorobek. Wspierać będziemy każdy twórczy wysiłek i darzyć największym uznaniem każde osiągnięcie.

Równocześnie szczególną wagę przykładając musimy do pogłębienia związków nauki z praktyką socjalistycznego budownictwa. Polska myśl naukowa miała zawsze wybitne osiągnięcia. Natomiast możliwość przekształcenia ich w dźwignię rozwoju ojczystego kraju w szerokiej skali otworzyła dopiero Polska Ludowa.

Dlatego tak wielkie znaczenie przywiązujemy obecnie do właściwego, odpowiadającego nowoczesnym warunkom i potrzebom, współdziałania nauki i gospodarki. Nie taimy, że dotychczasowy wpływ nauki na unowocześnianie technologii wytwarzania w naszej gospodarce, na unowocześnienie i odnawianie produkcji nie odpowiada potrzebom naszego kraju, ani też możliwościom naszej nauki i naszego przemysłu. W tej dysproporcji kryje się wielka rezerwa naszego rozwoju. Musimy wyzwolić ją i uruchomić. Ważną sprawą jest tu prawidłowy wybór zadań oraz taka koncentracja środków i wysiłków, która umożliwi ich realizację w jak najkrótszym czasie. Ale decydującym ogniwem efektywności badań naukowych staje się ich kompleksowość, a przede wszystkim równoległe prowadzenie prac badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych. Stawiamy w tej dziedzinie na postęp naukowo-techniczny, jego inicjatywa w wyborze programów rozwojowych i — co najważniejsze — jego odpowiedzialność za szybkie i skuteczne wdrażanie wyników badań do produkcji muszą radykalnie wzrosnąć. Od tego zależy pełne i skuteczne spożytkowanie wielkiego potencjału myśli twórczej nauki, od tego zależy rozmach postępu naukowo-technicznego w naszym kraju.

Polska potrzebuje wielkiej nauki, wielkich osiągnięć, wielkich przedsięwzięć naukowo-technicznych. Ale równoległe potrzebujemy stałego, szero-

kiego doskonalenia produkcji, organizacji pracy i zarządzania, potrzebujemy powszechnego ruchu innowacji i racjonalizacji. I w tej dziedzinie nauka ma do spełnienia zasadniczą rolę. Jej sojusznikami na tym polu powinni stać się wszyscy ludzie pracy, specjaliści z wyższym wykształceniem, technicy, kwalifikowani robotnicy. Z trybuny II Kongresu Nauki Polskiej kierujemy wyrazy uznania i podziękowania do wszystkich ludzi pracy, którzy nie poprzestają na osiągniętym, myślą śmiało i twórczo, udoskonalają proces produkcji. Niechaj ich przykład pociąga innych. Niechaj staje się wielką siłą napędową naszego rozwoju.

Polityka partii w sprawach nauki wychodzi z założenia dialektycznej jedności procesu tworzenia, przekazywania i stosowania wiedzy. Wszystkie te strony aktywności twórczej stanowią integralne zadanie pracowników nauki, wszystkie są potrzebne krajowi, warunkują rozwój nauki i jej przeobrażający wpływ na praktykę.

Również rola przekazywania wiedzy jako dźwigni wzrostu gospodarki i doskonalenia życia społecznego staje się obecnie większa niż kiedykolwiek. Powiedzieć trzeba wyraźnie: nie może być nowoczesnej gospodarki narodowej, nowoczesnej techniki i kultury, nie może być nowoczesnej Polski — bez nowoczesnych ludzi. Dlatego tak wielkie znaczenie przypisujemy procesom kształcenia i wychowania. Dlatego rosną wymagania dydaktyczne stawiane nauczycielom akademickim i młodzieży studiującej. Dlatego postulujemy modernizację programów i intensyfikację procesu nauczania, silniejsze wiązanie go z potrzebami praktyki.

Przewodnią siłą narodu w naszym budującym socjalizm kraju jest klasa robotnicza. Jej społeczne ideały od 3 dekad wytyczają kierunek polityki państwa polskiego, ona w sojuszu z chłopami i inteligencją jest decydującą społeczną siłą socjalistycznego rozwoju.

Nasza współczesna inteligencja — to w istocie nowa, socjalistyczna inteligencja. Wywodzi się ona w swej większości ze środowisk robotniczych i chłopskich. Swoją wiedzą i swoimi kwalifikacjami służy urzeczywistnianiu socjalistycznych ideałów. Dobro Polski Ludowej, ojczyzny wszystkich ludzi pracy, jest jej prawem najwyższym.

W procesie zespalania rewolucji naukowo-technicznej z socjalizmem zacieśnia się sojusz klasy robotniczej i inteligencji. Im wyższy poziom produkcji, wyższy poziom kwalifikacji robotników, tym większa szansa na zastosowanie innowacji, większe zapotrzebowanie na twórczą myśl inteligencji. I na odwrót, im bardziej myśl techniczna i naukowa stanowi czynnik sprawczy rozwoju produkcji, tym bardziej twórcza staje się praca robotnika, rośnie jego aktywna rola w procesie produkcji i w życiu społeczno-politycznym.

Klasa robotnicza i nasza partia wysoko cenią społeczną rolę inteligencji,

jej rosnącą aktywność, służącą rozwojowi kraju, umacnianiu ludowego państwa i przyspieszaniu realizacji ideałów socjalizmu.

Partia nasza i państwo ludowe dążą do stworzenia jak najlepszych warunków dla rozwoju nauki. W 1975 r. przeznaczycy pragniemy na badania naukowe i prace rozwojowe 2,5% dochodu narodowego, traktując to jako etap na drodze do dalszego zwiększania tych nakładów. Szacujemy, że w 1990 r. Polska będzie mogła przeznaczać na te cele co najmniej 4% dochodu narodowego.

Równocześnie jednak partia i władza ludowa — nasz naród — mają prawo oczekiwać od nauki zwiększenia efektywności, lepszego gospodarowania środkami i siłami przeznaczonymi na badania. W całym życiu ekonomicznym i społecznym naszego kraju coraz bardziej upowszechnia się, wynikająca z istoty moralności socjalistycznej, zasada, że jedynym kryterium wartości człowieka są wyniki jego pracy, konkretne, poddające się społecznej ocenie. Tak też jest i powinno być w nauce. Te kryteria, kryteria rzeczywistych wyników i osiągnięć, rzeczywistego pożytku przynieszonego Polsce należy doskonalić i konsekwentnie stosować w praktyce. Stawiać powinniśmy na ludzi utalentowanych i z inicjatywą, solidnie wykształconych i pracowitych. Im przede wszystkim należy dawać pole działania.

Podzielamy wyrażoną w dyskusji przedkongresowej opinię o konieczności doskonalenia wewnętrznych mechanizmów samej nauki, upowszechniania zespołowych metod pracy, pogłębiania twórczej i zarazem krytycznej atmosfery, kształtowania warunków sprzyjających wzrostowi, przepływowi i mobilności kadr naukowych. Sądzimy, że Kongres wzbogaci dotychczasową wiedzę w tej dziedzinie i sformułuje konstruktywne propozycje.

Biorąc pod uwagę wyniki Kongresu sprawom polityki naukowej i postępu naukowo-technicznego poświęcimy jedno z posiedzeń Komitetu Centralnego naszej partii.

Partia nasza kieruje się zasadami marksizmu-leninizmu. Marksizm-leninizm łączy w sobie integralne poznanie praw rządzących rozwojem przyrody i społeczeństwa z praktyką, jest wytyczną działania i potężnym orężem przekształcania rzeczywistości. Marksizm-leninizm znajduje swe potwierdzenie w całym biegu historii. Jest to nauka uniwersalna, ogólna dyrektywa metodologiczna dla wszystkich dyscyplin naukowych i dla praktycznego działania. Jest naszą teoretyczną i ideologiczną busolą.

O znaczeniu i randze nauk społecznych i humanistycznych, o roli metodologii marksistowsko-leninowskiej obszernie mówiono na naradzie przedstawicieli tych dyscyplin, która odbyła się w kwietniu w Komitecie Centralnym. Zarysowany na naradzie program intensyfikacji wysiłków badawczych nauk społecznych i zwiększenia ich ofensywności w walce o zwycięstwo socjalistycznej ideologii jest słuszny.

Marksistowsko-leninowskie nauki społeczne stanowią ważny odcinek jednolitego frontu badań naukowych. Ich rozwój ma szczególne znaczenie dla integracji całej nauki, dla umacniania jej roli w rozwoju społecznym.

Partia nasza i nasze państwo będą udzielały wszechstronnego poparcia dla rozwoju stosunków naukowych z zagranicą. W pierwszym rządzie pragniemy rozwijać nasze współdziałanie na polu nauki i techniki z bratanymi krajami socjalistycznymi, a przede wszystkim z nauką radziecką. Ma to dla nas szczególne znaczenie. Nauka radziecka rozwija się w oparciu o te same zasady ideowe i służy wspólnej sprawie socjalizmu. Jest to nauka wielkich dokonań i ogromnego rozmachu.

Dzięki konsekwentnie pokojowej polityce Związku Radzieckiego, Polski i innych państw socjalistycznej wspólnoty zmieniają się w pomyślnym kierunku stosunki międzynarodowe i umacniają się pokojowe współistnienie. Znamieniem obecnego czasu staje się zwłaszcza szeroki zakres porozumień zawartych przez Związek Radziecki ze Stanami Zjednoczonymi w sprawie wspólnego rozwijania przodujących dziedzin nauki. Służą one postępowi w rozwiązywaniu pilnych problemów współczesności, służą pokojowi i nauce.

Pokojowe współistnienie daje również naszej nauce lepsze niż kiedykolwiek przedtem warunki współpracy z uczonymi wszystkich narodów. Równocześnie nauka podejmując i twórczo rozwiązując ważne zadania rozwoju Polski i wnosząc swój wkład w umacnianie socjalizmu umacnia te siły, dzięki którym polityka pokojowego współistnienia odnosi sukcesy.

W ramach pokojowego współistnienia rozwijać się będzie gigantyczne współzawodnictwo dwóch systemów społeczno-politycznych, przede wszystkim na płaszczyźnie ekonomicznej, naukowej, technicznej i ideologicznej. Nasze miejsce, miejsce naszego kraju i naszej nauki w tej rywalizacji jest po stronie socjalizmu, po stronie najbardziej humanistycznych idei, jakie wydała ludzkość.

Socjalizm wyrósł z połączenia nauki i rewolucyjnego ruchu klasy robotniczej. W nauce znajduje swe oparcie, do niej się odwołuje, z nią wiąże perspektywy społecznego rozwoju. Dziś, kiedy lawinowy postęp naukowo-techniczny zwielokrotnia ludzkie możliwości panowania nad przyrodą i wytwarzania dóbr materialnych, socjalizm tworzy dla tego postępu właściwe warunki społeczne i infrastrukturę ideowo-moralną. Poza tymi warunkami i bez tej infrastruktury nie da się uniknąć żywiołowych konsekwencji postępu naukowo-technicznego, dewastacji środowiska naturalnego człowieka i zagrożenia humanistycznych wartości. Misją socjalizmu w naszych czasach stało się ukształtowanie takiego modelu cywilizacji, który połączy wysoką dynamikę produkcyjną, szybki postęp nauki i techniki i ugruntowany dobrobyt z wszechstronną aktywnością człowieka, ze spełnieniem

jego humanistycznych dążeń. Na tym polega istotna treść sojuszu klasy robotniczej i inteligencji, sojuszu nauki i pracy.

Nauka polska w swej historii dobrze służyła Polsce i wniosła godny naszego narodu wkład do nauki światowej. Służyli ojczyźnie i służyli ludzkości swoimi talentami na miarę epoki tacy uczeni, jak Maria Skłodowska-Curie, Marian Smoluchowski, Stefan Banach, Marceli Nencki i Wojciech Świątosławski; twórcy polskiej techniki — Maksymilian Huber, Stefan Bryła, Witold Budryk; polscy humaniści — Hugo Kollataj, Joachim Lelewel, Ludwik Krzywicki, Stefan Czarnowski, Julian Marchlewski, Oskar Lange.

Jesteśmy pewni, że obecny Kongres da wyraz woli kontynuowania tych tradycji i pomnażania tego dorobku.

Jesteśmy szczerze zadowoleni, że na II Kongres Nauki Polskiej przybyło tylu wybitnych uczonych z zagranicy. Witamy ich najserdeczniej! Niechaj będą gośćmi narodu polskiego i dobrze czują się w naszym kraju!

Słowa serdecznych pozdrowień kierujemy ku uczonym polskiego pochodzenia, którzy rozwijając naukę w wielu krajach świata przynoszą zaszczyt także naszemu narodowi.

W imieniu Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Rady Państwa i Rady Ministrów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej pozdrawiam gorąco II Kongres Nauki Polskiej, wszystkich jego uczestników.

Niechaj w obradach Kongresu Nauki Polskiej przejawia się całe bogactwo doświadczeń i przemyśleń naszych uczonych, niechaj nauka polska coraz lepiej służy socjalistycznej Ojczyźnie!

Życzę Wam — Drodzy Towarzysze i Obywatele — owocnych obrad!